

ปากีตัวอย่างที่เกิดขึ้นที่ประเทศอาร์เจนตินา จะเห็นได้ว่านโยบายประชานิยมเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจ เพราะต้องมีการใช้ทรัพยากรของประเทศในรูปแบบงบประมาณของแผ่นดิน หรือการกู้ยืมเงินโดยรัฐจากภายในและภายนอกประเทศเพื่อให้ผลในระยะสั้น คือความพึงพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล และสะท้อนออกมาในรูปของคะแนนเสียงที่ลงให้ในการเลือกตั้ง โดยที่รัฐบาลมิได้สนใจแต่อย่างใดว่าผลของนโยบายประชานิยมดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐศาสตร์อย่างไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นโยบายประชานิยม หมายถึง นโยบายที่มุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจของประชาชน โดยใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างมิได้คำนึงถึงผลตอบแทนในทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่จะใช้การยอมรับทางการเมืองโดยการแสดงออกในการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน

การจะให้ได้ผลในทางเศรษฐกิจและการเมืองระยะสั้นนั้น การใช้นโยบายประชานิยมจะต้องอยู่ในภาวะทางสังคมเศรษฐกิจที่มีความเฉพาะ ประการสำคัญ คือ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจนอยู่ และมีการกระจายรายได้ที่มีความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับสูง ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างชนชั้นในประเทศได้อย่างชัดเจน ดังนั้นเมื่อผู้นำประเทศ

นำเอานโยบายประชานิยมมาใช้ ซึ่งมีลักษณะของการกระตุ้นเศรษฐกิจ หรือการขยายตัวของเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Expansion) ประชาชนระดับ “รากหญ้า” นอกจากจะพึงพอใจแล้ว อาจจะมี “สะใจ” ด้วยที่ผู้นำของตน “โลบี่” คนรวยที่เป็นคนส่วนน้อยของประเทศ โดยการกระจายรายได้ใหม่ เพื่อให้ช่องว่างทางรายได้ระหว่างชนชั้นลดลง

แต่การใช้นโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อผลทางการเมืองระยะสั้นหรือเฉพาะหน้า ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงสังกรรมทางเศรษฐศาสตร์ไปได้ ที่ว่าของฟรีไม่มีในโลก เมื่อรัฐใช้งบประมาณหรือทรัพยากรส่วนเกินของตนหมดไป ก็มีการต้องหาเงินเพิ่มเพื่อดำเนินนโยบายที่ไร้ประสิทธิภาพต่อไป จนนำไปสู่ภาวะวิกฤตและความหายนะ ในที่สุด Dornbusch และ Edwards นักเศรษฐศาสตร์มีชื่อของโลกที่ศึกษานโยบายประชานิยมของหลายประเทศในละตินอเมริกา ได้วาดภาพความหายนะทางเศรษฐกิจและสังคมอันเกิดจากนโยบายประชานิยมสไตล์ละตินอเมริกาออกได้ 4 ขั้นตอน

ในขั้นที่หนึ่ง เป็นช่วงของความสำเร็จในระยะสั้น คือ เศรษฐกิจขยายตัวและการจ้างงานเพิ่มขึ้น เงินเฟ้อยังไม่มาก ทุกคนมีความสุข แต่พอขึ้นขั้นที่สอง เศรษฐกิจเริ่มมีปัญหากที่

เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยนโยบายประชานิยม (ตอน 2)

เกิดจากการขยายตัวมากหรือเร็วเกินไป เงินเพื่อเริ่มคุมไม่ได้ การจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลเริ่มมีปัญหาและเริ่มขาดดุลทางการคลัง การกู้เงินทั้งในและต่างประเทศยังพอทำได้ แต่ปัญหาทางเศรษฐกิจในประเทศทำให้ความเชื่อมั่นลดลงถึงขั้นที่สาม เงินเพื่อเพิ่มสูงขึ้นมาจนคุมไม่ได้ เงินทุนเริ่มไหลออก รัฐบาลถูกบีบให้ต้องตัดลดงบประมาณ และลดการอุดหนุนในประเทศ ประชาชนที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐไม่ได้รับความช่วยเหลือเหมือนเดิมอีกต่อไป

ภาวะวิกฤตจะนำไปสู่ขั้นที่สี่ คือ การที่ประเทศต้องตกอยู่ในภาวะควบคุมดูแลขององค์กรทางการเงินระหว่างประเทศซึ่งเป็นเจ้าหน้าตัวอย่างเช่น IMF สวัสดิการของประชาชนจะต้องถูกปรับตัวให้ลดลงอย่างมาก จนกลายเป็นว่าคนที่เป็นเป้าหมายของการได้รับอานิสงส์จากนโยบายประชานิยมในตอนต้น กลับต้องเป็นผู้รับเคราะห์เสียเองในความล้มเหลวของนโยบายประชานิยมดังกล่าวในท้ายที่สุด

บทเรียนจากประสบการณ์ดังกล่าวข้างต้นก็คือว่า รัฐบาลใดมีอำนาจทางการเมืองถูกกำหนดหรือตัดสินใจด้วยคะแนนเสียงจากการเลือกตั้ง คงเป็นการยากที่จะห้ามไม่ให้ผู้นำทางการเมืองของประเทศที่ยากจนและมีความเหลื่อมล้ำสูง จะไม่นำเอานโยบายประชานิยมมาใช้เพื่อรักษา

ศ.ดร. เอมริ์ กรองแก้ว

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

www.econ.nida.ac.th

อำนาจทางการเมืองดังกล่าวเอาไว้ เราเองก็ได้แต่หวังว่าผู้นำของเราจะคิดถึงแต่คนยากคนจนจริงๆ เท่านั้น และไม่ใช้อำนาจไปในการสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้กับตนเองหรือพวกพ้อง

อย่างไรก็ดี เมื่อประชาชนมีฐานะดีขึ้น และความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ลดลง เหมือนกับที่เราเห็นในประเทศที่พัฒนาแล้ว โอกาสที่รัฐบาลจะใช้นโยบายประชานิยมอย่างที่เรเห็นอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบันก็จะลดลง เพราะประชาชนส่วนใหญ่จะไม่ยอมให้เองงบประมาณที่เกิดจากภาษีของตนไปใช้อย่างสิ้นเปลืองและไร้ประสิทธิภาพ ประกอบกับความรวดเร็วของการสื่อสารคมนาคมของโลกในปัจจุบัน ทำให้ความเสียหายอันอาจเกิดจากนโยบายประชานิยมจะมองเห็นได้เร็วขึ้นกว่าแต่ก่อน ทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียกับการใช้นโยบายดังกล่าวสามารถมีบทบาทแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยับยั้งนโยบายดังกล่าวได้อย่างทันที่มากกว่าขึ้นด้วย ■